

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

22e jaargang nr. 4 - december 1998

Conimex®

De Oosterse keuken thuis.

Slamat Makan – Smakelijk Eten.

Historische Kring Baerne

Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. (035) 5430377

Voorzitter

J.G. v.d. Kraats
Torenlaan 34
3743 HH Baarn
tel. (035) 5421000

Algemeen Secretaris

L. Teekman
Kerkstraat 43
3741 AJ Baarn
tel. (035) 5430200

Penningmeester

I. Huls-Brandtsma
Wittelaan 8
3743 CP Baarn
tel. (035) 5422974

Werkgroep Archeologie

J.W.A.A. van der Laan
Schoener 12
3742 HD Baarn
tel. (035) 5411656

**Werkgroep
Omgevingseducatie**

Y. v.d. Akker - v. Laar
Gerard Doulaan 4
3741 RH Baarn
tel. (035) 5417560

Werkgroep Oudheidkamer

R.J.E. Luikinga-Geijtenbeek
Klaproosstraat 15
3742 RA Baarn
tel. (035) 5415724

Werkgroep 'Baerne'

T. Biemans
Sophialaan 13
3743 CT Baarn
tel. (035) 5422951

Redactie Baerne

H. Bronkhorst
J. Kruidenier
L.J. Stomp
R. Uileman
T. Biemans

Ledenadministratie

N. Kuyt-Smit
v. Wassenaerlaan 16
3742 AH Baarn
tel. (035) 5418065

**Bezoekadres en bezoektijden
Oudheidkamer**

Burgemeester Penstraat tussen
nr.2 en 4. Open op maandagen
van 10 tot 12 uur en van 20 tot
22 uur, maar **niet** op de eerste
maandagavond van de maand
en **niet** op maandagavond in de
maanden juli en augustus.

Contributie

Minimaal f 25,- per jaar voor het
individuele lidmaatschap.

Minimaal f 35,- per jaar voor een
echtbaar of twee samen-
wonenden.

Minimaal f 12,50 per jaar voor
het jeugdlidmaatschap (14 tot
en met 18 jaar).

Bankrek.nr.: 30.47.28.292

Postbankrek.nr.: 41.92.133

Losse verkoop "Baerne": f 5,50
verkrijgbaar bij N. Kuyt-Smit en
Boekhandel Den Boer,
Laanstraat 69, Baarn

Niets uit deze uitgave mag
worden veelevoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke
toestemming van de redactie.
Het tijdschrift 'Baerne' komt mede tot stand
door Drukkerij Bakker Baarn.

INHOUD**pag.**

De eerste stenen van Peking

2

Een grafsteen, die vier maal verhuisde

6

Uit het gemeentearchief

8

Twee Baarnse wapenstenen

9

Replica Baarns wachthuisje

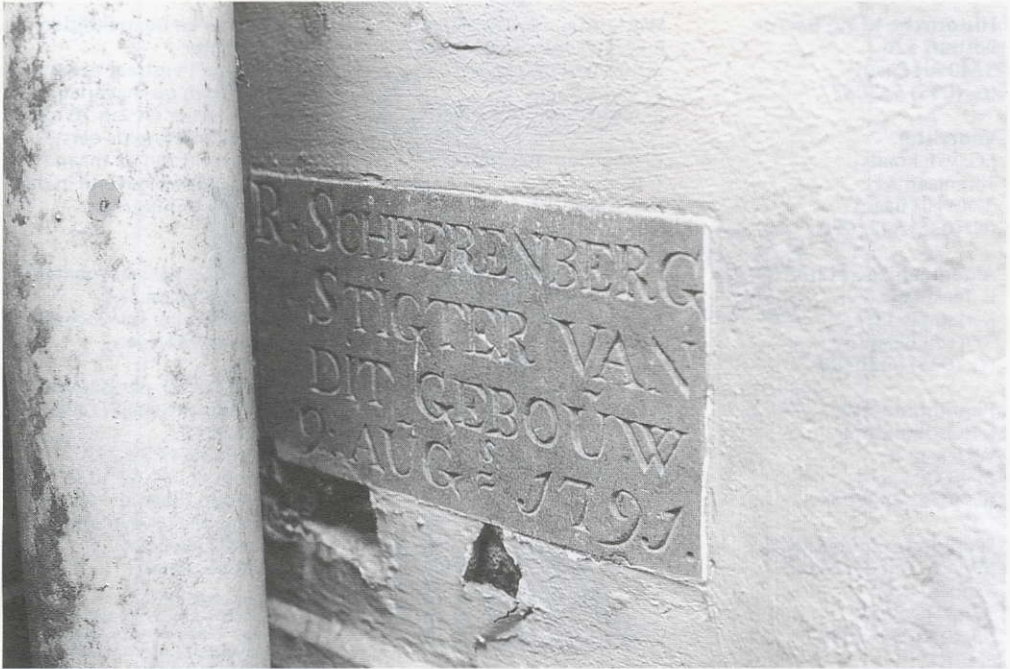
13

Verenigingsnieuws

15

Programma

23

De eerste steen van het vroegere Peking, met het opschrift R.Scheerenberg/ stiger van/ dit gebouw/ 9 Aug 1791. Aan de achterkant van het gebouw, geheel links, helemaal onderaan. Half onder een regenpijp.

DE EERSTE STENEN VAN PEKING

Het gebouw Peking, het vroegere belastingkantoor, is weer in het nieuws. De Dienst der Domeinen, heeft het gebouw kort geleden aangeboden aan de gemeente Baarn, die het eerder in bezit had gehad. De gemeenteraad van Baarn heeft vervolgens besloten het pand niet aan te kopen. Daarop namen de Domeinen de beslissing tot openbare verkoop. Wellicht is er in de tweede helft van december meer duidelijkheid over de toekomstige bestemming.

Peking is een van de meest karakteristieke monumentale gebouwen van Baarn, zoals het daar ligt aan het einde van de Torenlaan. Het langgerekte huis, dat 32 meter breed is en dat een inhoud heeft van 6000 m³, is gebouwd in neo-renaïssancestijl, en het staat dan ook terecht op de Gemeentelijke Monumentenlijst. Zo zal het gespaard blijven voor de afbraakwoede, waardoor ons mooie dorp geteisterd wordt.

Je moet er toch niet aan denken, dat een projectontwikkelaar het zou neerhalen, om er een kolossaal karakterloos splinternieuw appartementengebouw voor in de plaats te zetten.

Aan de geschiedenis van het bestaande Peking en aan de bouw van de villa Cleyen Peking, die hier eerder heeft gestaan, een periode van ruim twee eeuwen, herinneren twee eerste stenen, die met enige moeite nog terug te vinden zijn. Aan de achterkant van het gebouw, dus aan de kant van de Pekingtuin, zijn die stenen, geheel links onder, naast elkaar ingemesteld, waarbij de oudste steen half verborgen gaat achter een regenpijp.

De tekst op de oudste steen is als volgt:

R. SCHEERENBERG / STIGTER VAN / DIT GEBOUW / 9 AUGs 1791

Deze steen van meer dan twee eeuwen geleden was dus aanvankelijk ingemetseld in Cleyen Peking, het landhuis in Chinese stijl, dat was opgetrokken uit bouw materiaal

De eerste steen van het tegenwoordige Peking, met het opschrift De vernieuwing geschiedde/door Jhr. Mr. B. Ph. de Beaufort/ in den jare 1890.

Geschilderd portret van Jhr. Mr. B. Ph. de Beaufort, die in 1890 het tegenwoordige Peking liet bouwen. Hij werd geboren te Utrecht op 17 december 1852 en hij is, vijfenvestig jaar oud, gestorven op Huize Mariëndaal te Arnhem op 16 april 1898. Hij was burgemeester van Baarn van 1885 tot 1897, en vervolgens burgemeester van Den Haag van 1897 tot zijn dood in 1898. Dit schilderij wordt bewaard in de Oudheidkamer van de Historische Kring Baerne.

dat wellicht met een schip van de V.O.C. uit China, en dan uit Kanton, was aangevoerd.. De bouwheer was Reinhard Scheerenberg Jzn (1769 - 1834) een gefortuneerd man, wiens vader koopman in Amsterdam was geweest Scherenberg, die zijn naam, althans in 1795, blijkens zijn handtekening, met één e schreef, heeft het huis maar tot 1808 bewoond. In die zeventien jaar heeft hij voor Baarn veel betekend, onder meer door de oprichting van een tapijtfabriek

Dit Chinese Peking is achtereenvolgens eigendom geweest van Koning Lodewijk Napoleon, Jhr. mr. Joan Melchior Kemper en Prins Willem, de latere koning Willem II, die de villa verhuurde aan, achtereenvolgens, de heren Diemer en Moorman.

Daarna kwam Peking in het bezit van Prinses Sophie, Willem II 's dochter, die het later verkocht aan de Baarnsche Bouwmaatschappij, waarna het huis in het bezit kwam van Jhr. Mr. B. Ph. de Beaufort, burgemeester van Baarn van 1885 tot 1897, die het gebouw na enkele jaren liet afbreken, vooral omdathet zijns inziens 's winters onbewoonbaar was, aangezien de bovenverdieping slechts met een buitentrap bereikbaar was. Zo verdween, na bijna een eeuw, een karakteristiek Baarns gebouw.

De Beaufort liet op de plaats van het afgebroken Chinese Peking, voor een bedrag van bijna één ton, een grote nieuwe villa bouwen, door de gemeentearchitect J. D. F. van der Veen, en aan die gebeurtenis worden we herinnerd door

de tweede eerste steen aan de achterkant van het tegenwoordige Peking, waarvan de tekst is:

DE VERNIEUWING GESCHIEDDE / DOOR /
Jhr. Mr. B. Ph. de BEAUFORT / IN DEN JARE 1890

De Beaufort nam op 15 september 1897 afscheid als burgemeester van Baarn, om in Den Haag burgemeester te worden, wat hij maar kort geweest is, want hij overleed al op 16 april 1898. Peking was intussen in 1897 eigendom geworden van G.H. van Senden, en vervolgens, op 6 oktober 1910, van August Janssen, die het nieuwe Canton liet bouwen en daar ging wonen. August Janssen verhuurde Peking op 1 mei 1911 aan mr. Baron van Hardenbroek van Lokhorst, die het maar een jaar bewoond heeft.

In 1914, bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, stelde Janssen het huis ter beschikking van het Rode Kruis, om er een lazaret te vestigen. Na Janssens dood in 1918 werd Peking in het openbaar verkocht voor f.164.820.

In 1939, tijdens de mobilisatie, kwamen er Nederlandse militairen in, en vervolgens werd het gevorderd door de Duitse bezettingsmacht, die het enige tijd liet gebruiken door de Nederlandse Arbeidsdienst. Bij de Bevrijding is het door de Canadezen in gebruik genomen, en vervolgens kwam het aan de gemeente Baarn, die het in 1948 aan de Belasting verhuurde. In 1978 nam de Staat der Nederlanden het gebouw over, waarbij de gemeente het recht tot terugkoop kreeg. De Belasting heeft het gebouw begin 1997 verlaten, waarna de Dienst der Domeinen, een afdeling van de Rijksgebouwendienst, het pand in 1998 aan de gemeente aanbood. Een aanbod dat dus afgewezen is.

We mogen hopen en vertrouwen dat het allemaal goed komt met ons dierbare Peking.

Hans Bronkhorst

Bronnen;

Hans Bronkhorst, Reinhard Scherenberg, een verlichte Baarnaar. Baerne, 20e Jaargang, No.2, juni 1996

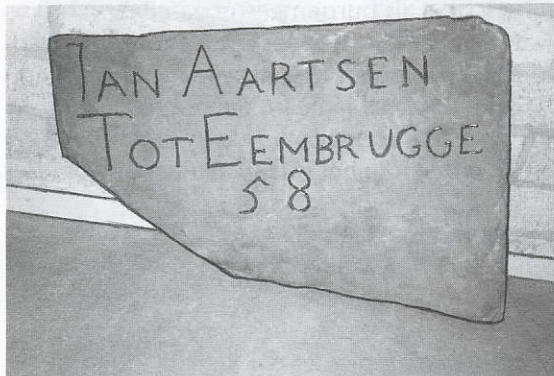
Hans Bronkhorst, Reinhard Scherenberg in de ban van Helena van Polanen. Baerne, 21e Jaargang. No.1, maart 1997

Jaap Kruidenier, De Baarnse tapijtfabriek. Baerne, 20e Jaargang, No. 2, juni 1996.

Jan Vrieze, Huize Peking te Baarn. Apeldoorn, 1991. (In eigen beheer)

EEN GRAFSTEEN, DIE VIER MAAL VERHUISDE EN OPNIEUW WERD ONTDEKT

Onlangs werd bij het opruimen van de zolder van het gemeentehuis een raadselachtige grafsteen gevonden. De aan een hoek beschadigde steen draagt de nog duidelijke inscriptie:

Jan Aartsen
Tot Eembrugge
58

We vroegen ons af, hoe een dergelijke steen op de zolder van het gemeentehuis was gekomen, maar moesten het antwoord schuldig blijven.

Tot één van onze leden bij het doorbladeren van een stapel oude Baarnsche Couranten bij toeval

stuitte op een artikel uit de krant van 25-9-1930 van onze "meesterhistoricus" T. Pluim. Hiermee was het raadsel grotendeels opgelost. Uit het hieronder weergegeven artikel blijkt, dat deze grafsteen inmiddels vier keer is verhuisd: van de kerk naar de Stationsweg, van Stationsweg naar Eemnesserweg, van de Eemnesserweg naar gemeentehuis en van het gemeentehuis naar de verenigingsruimte van onze Historische Kring.

We hopen, dat deze grafsteen hier zijn laatste rustplaats zal vinden.

J. Kruidenier

De gevonden grafzerk

Zoals ik reeds de vorige week met een paar woorden vermeldde, had de heer H.C. van der Heiden op 't terrein van de firma Maatkamp, deze firma van de aannemer Maatkamp bevond zich aan de Eemnesserweg tegenover de Julianaschool, een gedeelte van een grafzerk gevonden waarop staat:

Jan Aartsen
Tot Eembrugge
58

Eerst dacht ik, dat de steen afkomstig was van de oude kerk van Eembrugge, die in 1702 door een watervloed verwoest werd en toen, wegens 't geringe getal bewo-

ners, niet meer is opgebouwd. Over den vloer, de fondamenteen en 't kerkhof der kerk begon eerlang gras te groeien, en weldra "kende men haar standplaats niet meer". Maar in 1866 kwam een en ander toevallig bloot ('t was in 't weiland links, als men 't buurtje ingaat).

De eigenaar Jhr. Faas Elias stond de steenen aan de gemeente af, die ze grootendeels gebruikte om 't begin der huidige Laanstraat te bevoeren, en wel als onderlaag voor het plaveisel.

Maar... weldra zag ik in, dat de bedoelde steen van jonger datum dan 1702 moest zijn; immers de naam luidde Aartsen en niet Aertsen, zoals men vóór 1700 zou geschreven hebben. Het fragment moest dus van het kerkhof (of uit de kerk) op den Brink afkomstig zijn. Maar hoe kwam hij dan daar op het erf van de firma Maatkamp? Zoolang dit een open vraag bleef, ging ik eens bladeren in het afschrift van de oude dood-, trouw- en doopboeken van Baarn, waarvan ik onlangs in het Rijksarchief van Utrecht een kopie voor ons Gemeente-archief had gemaakt. Inderdaad vond ik den naam Jan Aartsen en wel in het doopboek der R.Kath.kerk. Op 8 februari 1759 n.l. was geboren Lambertus, zoon van Jan Aartsen en Engelberta Lammerse. De vader had nog twee broers, n.l. Evert en Jacob. Evert overleed 6 november 1783, Jacob stierf op 19 maart 1770. Maar van Jan vond ik na dien doop van Lambertus niets meer; ik vermoed dat hij naar elders vertrokken is. De grafruimte in de kerk (no.58) had hij als zijn graf gekocht en reeds zijn naam op de zerk laten beitelen, zooals dat méér voorkwam. Er staat dan ook geen datum van overlijden op gebeiteld. En nu nogmaals de open vraag; Hoe kwam de steen daar op het erf aan den Eemnesserweg?

Dit raadsel werd weldra opgelost. De heer J.G. Maatkamp kwam het mij welwillend meedelen. In 1888 was de kerk op den Brink vergroot en bij die gelegenheid waren eenige oude zerken, die in stukken waren gevallen, opgeruimd. Eenige van die fragmenten werden gebruikt voor fundament van den verplaatsten ringmuur en voor afperking van de verlegde grens van 't kerkplein. Toen nu de heer Maatkamp in 1896 daar ter plaatse in den tuin van den heer Diefenbach (Stationsweg) een en ander moest maken, werden ook eenige oude steenen opgenomen en naar zijn erf aan den Eemnesserweg gebracht, tot onlangs de heer Van der Heiden er mij opmerkzaam op maakte. Ook de heer W.H. Daatzelaar (Stationsweg 8, een buurman van den heer Diefenbach) kwam mij welwillend mededeelen, dat hij zich uit zijn jeugd dien steen nog zeer goed herinneren; hij had achter in buurmans tuin bij den afsluitmuur van de kerk gelegen. Dat klopte dus volkomen met wat de heer Maatkamp mij had gezegd.

T. Pluim

UIT HET GEMEENTEARCHIEF:

Amersfoort 15 oktober 1829

Eene dienstmeijd, die zich in de eerste dagen van de maand September dezes Jaar te Arnhem bij den postmeester Bangers in het Logement De Zonheid verhuurd is in den nacht tusschen den 13e en 14e dezelve maande heijkelijk uit die dienst weggelopen en na aldaar twee zilveren lepels en drie dito vorken te hebben gestolen die zij in den bank van lening heeft verpand.

Die dienstmeijd, zijnde eene vrouw met zwart haijr, donkerbruine oogen, langen neus, groot mond en geel van kleur heeft opgegeven genaamd te zijn Johanna Schuurman, geboortig van Zevenaar, alwaar haare ouders nog zouden woonen. Zij heeft ook gezegd dat zij te vooren gedurende omtrent 2 jaaren als meyd had gewoond bij den Kapitein der Artillerie Florence destijds te Amersfoort in garnizoen. Eene zuster van haar moet ook destijds bij den deurwaarder van het Vredegeregt: Loevestijn alhier als meijd te hebben gediend, welke zuster volgens berigt van den Heer Commissaris van Police alhier thans als meijd moet woonen, in het nieuwe Logement de Zwaan te Baarn.

De Heer Regter ter Instructie te Arnhem die onzeker schijnt te zijn of de voortvlugtige dienstmeijd wel naar waarheid haare naam en voormelde omstandigheden heeft opgegeven heeft onder anderen verzogt om te willen onderzoeken of voormelde Johanna Schuurman de zuster van Heyntje Schuurman zich ook in den nacht van den 13e en 14e September dezes Jaar bij haar zuster Heyntje te Baarn heeft bevonden.

Waar haare Zuster zich thans ophoudt?

Voorts...gezegde Johanna Schuurman mogt kunnen worden opgespoord dezelfde te doen arresteren en naar Arnhem op te zenden, in welk geval de Heer Regter ter Instructie heeft geschreven een bevel van geleiding tegen haar te zullen verzenden.

Voor zover Uw Edelgestrenghe dus door middel van Heyntje Schuurman mogt kunnen ontdekken of zij eene Zuster heeft Johanna genaamd op welke de hierboven opgegeven omstandigheden kunnen toegepast en waar dezelve zich thans ophoudt.

Verzoek ik daarvan een schriftelijk berigt te ontvangen, ten einde het aan de heer Regter ter Instructie te Arnhem te kunnen opzenden en heb voorts de eer met aching te zijn

*De Regter ter Instructie in het Arrondissement
Amersfoort A.H. van der Voort*

TWEE BAARNSE WAPENSTENEN

Eind vorig jaar werd door mevrouw A. v. Schadewijk van de Nicolaas Beetslaan contact met mij opgenomen.

Nadat zij het huis hadden gekocht bleek de schuur nog vol te staan met oude rommel. Bij het leegruimen werden echter twee hardstenen platen, voorzien van wapenschilden, aangetroffen.

De afmetingen van de stenen platen zijn ca. 27x55 cm.

Beide wapens zijn getooid met een kroon met vijf parels, hetgeen betekent dat het adellijke wapens betreft. Het ovale schild geeft aan dat het aan een adellijke dame hoort, terwijl het accoladeschild aangeeft dat het een adellijke heer betreft. Nadere informatie over de afbeeldingen bleek in de boeken van de Historische Kring en de Openbare Bibliotheek niet te vinden te zijn.

Hierop werd contact opgenomen met de heer J.F. v. Rooijen archivaris van de gemeente Baarn. Maar ook in de archieven van Baarn en Amersfoort bleek geen nadere informatie over de wapenschilden voorhanden te zijn. Het ging er op lijken dat een uitgebreider onderzoek noodzakelijk was, want als er in Baarn al geen informatie te vinden was waren het misschien ook geen wapenschilden van Baarnse families.

Na de familie Schadewijk van de situatie op de hoogte te hebben gebracht, en nog een kopie van de foto's in de oudheidkamer te hebben opgehangen, werd het dossier voorlopig terzijde gelegd.

Enkele weken later werd ik opgebeld door Robbert Jan v.d.Maal, HKB-lid en tevens eindredacteur van het blad "De Nederlandse Leeuw", of hij de originele foto's mocht lenen om nader onderzoek te doen. Hierop raakte het geheel in een stroomversnelling, want al na een paar weken had hij het raadsel van de wapenschilden opgelost. Hieronder volgt zijn eigen verhaal.

Beste Jan,

Bijgaand tref je retour de foto's van de wapenstenen, die je mij 4 februari jl. deed toekomen. Onderzoek in de collecties van het Centraal Bureau voor Genealogie te 's-Gravenhage leverde al snel het antwoord op de vraag welke wapens afgebeeld waren.

De kroon met de vijf parels geeft aan dat het om wapens van adellijke families gaat. De combinatie van de molshopen en het hoofd was al snel teruggevonden in de heraldische collectie Muschart, sub 16c. Het ovale schild is dat van de vrouw en wordt gevoerd door de familie Hooft Graafland.

Het accoladeschild is het wapen van de man en wordt gevoerd door de familie Sandberg.

Het gaat hier dus om het echtpaar Sandberg-Hoof Graafland. Deze namen zijn natuurlijk bekend in Baarn, zij woonden op "Hoog-Wolde" (mijn overgrootvader, S.H. Piersma, was er huismeester).

In zilver een gouden keper, vergezeld van drie groene klaverbladen.

*Gevierendeeld; I en IV in goud drie molshopen, uit de onderste waarvan uit de rechterkant een mol kruipt, alles van zwart;
II en III in rood een zilveren manshoofd met gouden aar en een groene krans, tezamen gebonden met een blauwe strik.*

Hun personalia luiden als volgt:

Jonkvrouw Jacoba Johanna Maria Cornelia Agatha Hooft Graafland, dochter van Jonkheer Mr. Cornelis Hendrik Theodorus Adrianus en diens tweede echtgenote Dionijsia Catharina Hendrika Jacoba van Halteren, geb. Jutphaas 28 mei 1882, overl. Baarn 23 oktober 1949, tr.1e Rijswijk (Z.H.) 23 juni 1904 Jonkheer Johan Willem van Vredenburg, geb. 's-Gravenhage 25 febr. 1877, overl. Rijswijk (h. Overvoorde) 20 jan. 1919, zoon van Jonkheer Johan Frederik en Anna Henriëtta

Elisabeth Völcker, tr. 2e Rijswijk 4 nov. 1920 Jonkheer Frans Evert Pieter Sandberg, geb. Kampen 18 febr. 1870, civiel ingenieur, hoofdingenieur Rijkswaterstaat, lid gemeenteraad en wethouder te Baarn, overl. aldaar 7 aug.1969, zoon van Jonkheer Mr. Abraham Matthias Cornelis en Sara Catharina Cecilia Evers en weduwnaar van Jonkvrouw Maria Elisabeth Reiniera van Suchtelen van de Haare (Nederland's Adelsboek 83 (1993), Graafland, 386-426, ald 386 en 426; idem 77 (1986), Sandberg, 1-40, ald. 1 en 29.)

De stenen kunnen aldus gedateerd worden op 1920 of daarna (ik meen dat zij in 1924 in Baarn zijn komen wonen).

Volgens mijn oudtante, mevrouw R.T.J.F. Verheij - Piersma, stonden deze stenen aan weerszijden van het gietijzeren toegangshek en zijn zij verdwenen bij de renovatie van de tuin, waarbij het huidige hek geplaatst werd. Na het overlijden van Sandberg in 1969 is er een openbare verkoping gehouden, waarbij een deel van de inboedel van "Hoog Wolde" verkocht is.

Hopend je hiermee voldoende ingelicht te hebben.

Robbert Jan van der Maal

Met de gegevens van de collecties van het Centraal Bureau voor Genealogie is het raadsel van de wapenstenen dus opgelost.

Of de stenen destijds zijn gekocht, meegenomen zijn of op een andere manier aan de Nicolaas Beetslaan terecht zijn gekomen doet er voor het verhaal niet zoveel toe. Wel heeft de nieuwe eigenaar, naar aanleiding van de voorgeschiedenis van de wapenstenen besloten om ze te restaureren en weer te gebruiken voor het doel waarvoor ze ooit zijn gemaakt, namelijk door ze weer als blikvangers naast de toegang tot het huis te plaatsen.

Jan van der Laan

Het nieuwe wachthuisje aan de Eemdijk nr. 18, een nauwkeurige kopie van het origineel uit ongeveer 1830

REPLICA BAARNS WACHTHUISJE

Enige maanden geleden werd een replica van het wachthuisje, dat eens bij de herberg van Groeneveld stond, geplaatst op de hoek van de Noorderweg te Eemdijk. Over de geschiedenis van dit uit ongeveer 1830 daterende huisje, dat als wachthuisje voor de postkoets diende, berichtten wij u uitvoerig in de 21 ste jrg. nr. 3, september 1997 van Baerne.

Omdat het huisje volkomen verrot bleek te zijn, nam de huidige Eemdijkse eigenaar, de heer Ter Horst, het initiatief een nauwkeurige kopie te laten maken door de firma Bonneveld uit Bunschoten.

Voorzichtig werd het bouwvallige huisje deel voor deel uit elkaar genomen en gekopieerd. Inmiddels staat het markante gebouwtje fonkelnieuw te pronken op zijn laatste plaats. Het kreeg een fundament van oude handvormsteentjes en een fraai rieten kap. Het interieur werd verrijkt met een plavuizen vloer.

Of het originele huisje ook ooit een rieten kap heeft gehad is op de koffieprent uit ongeveer 1850 niet goed te zien. In ieder geval verdient het initiatief van de heer Ter Horst onze grote bewondering.

Hij blijkt over zoveel historisch besef te beschikken, dat hij bereid was veel geld uit te geven voor het plaatsen van deze replica.

Omdat het originele huisje uit Baarn kwam, zou het leuk geweest zijn ook hier een replica te plaatsen, bijvoorbeeld op ongeveer de oude plaats bij de ingang van de oprijlaan van Groeneveld. Het vervaardigen van twee replica's zou bovendien veel voordeliger in de kosten zijn geweest.

Het is weer verdrietig te moeten constateren, dat men helaas in Baarn kennelijk niet beschikt over de hiervoor noodzakelijke creativiteit.

J. Kruidenier

Koffieprent van het Logement Groeneveld uit ongeveer 1850.

Links het huisje, waarvan zich nu een replica bevindt aan de Eemdijk.

VERENIGINGSNIEUWS

Excursie Linschoten was in de roos geschoten

Zaterdag 19 september jl. namen 23 leden van onze Kring deel aan een excursie naar Linschoten en Montfoort. Het was het tweede uitstapje, dat de excursiecommissie dit jaar organiseerde.

Boven alle verwachting was het weer deze dag bijzonder fraai.

Er werd om tien uur verzameld in de herberg 'Het wapen van Linschoten', waar uitgebreid koffie werd gedronken. Om kwart voor elf meldde zich de gids, die de groep rondleidde door dit schilderachtige dorpje aan de Lange Linschoten.

De eerste bezienswaardigheid was de Laatmiddeleeuwse N.H.-kerk, waarvan de toren uit het begin van de vijftiende eeuw dateert en het schip vermoedelijk tegen het eind van diezelfde eeuw is gebouwd, nadat de kerk in 1482 door burgers van Oudewater in brand was gestoken. In 1977 moest door verzakking de bovenste geleding van de toren worden afgebroken. Deze toren staat overigens nog steeds angstwekkend scheef. Op onze rondwandeling kwamen we verder langs diverse zeer fraaie, oude boerderijen, o.a. aan de Dorpsstraat en aan de Korte Linschoten. Een hoekhuis aan het vroegere Jaagpad vertoonde zelfs nog de slijtagesporen van de lijn, die paard en trekschuit indertijd met elkaar verbonden. In de tuin van het gemeentehuis aan de Raadhuisstraat bewonderden we nog een theekoepel uit 1780, die tot teleurstelling van sommige deelnemers helaas gesloten bleek te zijn.

Om ongeveer twaalf uur verlieten we Linschoten om ons vervolgens naar het stadje Montfoort te begeven. Hier werd de lunch genoten.

Sommigen deden dat uitgebreid in het voormalige stadhuis, anderen stelden zich tevreden met een eenvoudige vette hap in de plaatselijke snackbar.

Verzadigd van vetten, eiwitten en koolhydraten begonnen we om 13.30 uur aan de tweede ronde onder leiding van een zeer enthousiaste en energieke gids.

Het heeft weinig zin om alle bezienswaardigheden van Montfoort eveneens te gaan opnoemen. Eerlijk gezegd ben ik ze trouwens ook een beetje vergeten. Het was echter buiten kijf, dat de wandeling zeer interessant en uitgebreid was. Sommige deelnemers kregen last van enigszins knikkende knieën en moesten noodgedwongen afhaken. De volhouders gingen echter door tot het bittere einde om ongeveer vier uur. Hierna werd er nog iets gedronken, waarna men de terugreis aanvaardde.

Al met al was het een zeer geslaagde dag, die door Yvonne v.d. Akker ook nu weer tot in alle details uitstekend was georganiseerd.

Helaas heeft zij wegens drukke werkzaamheden besloten met haar activiteiten voor

onze excursiecommissie te stoppen.

We zijn haar zeer erkentelijk voor haar nauwgezette en plichtsgetrouwe werkzaamheden voor onze commissie. Gelukkig hebben we Frans van Dijen bereid gevonden haar activiteiten over te nemen.

J. Kruidenier

BOEKBESPREKING

Soest en de Oranjes

J.W. van Steendelaar, 'Paleis Soestdijk en zijn bewoners',
Soest 1998. ISBN 90-802275-3-6. Prijs f 39,50.

De titel van 'Paleis Soestdijk en zijn bewoners' onthult niet, dat het boek feitelijk gaat over de relaties tussen de koninklijke bewoners van het paleis en de inwoners van Soest. Dat lezen we pas op een binnenpagina, met de ondertitel: 'Hechte banden met gemeente Soest'.

Deze uitgave is dus wel te onderscheiden van al die andere boeken over Soestdijk, als: 'Soestdijk en zijn bewoners' van Schenk en Spaan, 'Het Witte Huis in 't Groen' van Broer en Van Loon, en 'Het hujs te Soestdijk' van Heimerick Tromp, om er maar enkele te noemen. In dit nieuwste boek is Soestdijk gezien vanuit een Soester invalshoek.

Deze Soester uitgave is een goed verzorgd gebonden boek, met voorop een reproductie van een aardige oude prentbriefkaart in de kleuren van het paleis. Het vlot geschreven verhaal over de Oranjes en de Soesters is rijk geïllustreerd met historische foto's, zodat het niet alleen een leesboek maar ook een kijkboek is geworden. Eén van de leukste foto's is die van koningin Wilhelmina, die het paleishek uitfietst. Zo'n plaatje maakte grote indruk in het buitenland, vooral in Engeland, waar men versteld stond van een vorstin die zo gewoon was.

Onze zusterkring de Historische Vereniging Soest mag trots zijn op deze uitgave, waar prins Bernhard een voorwoord voor geschreven heeft. Het motto van de Inleiding is een citaat uit de toespraak die op 15 april 1937 werd gehouden door de toenmalige burgemeester van Soest mr. Govert Deketh. Op die dag, toen hij op bezoek kwam bij de nieuwe bewoners van het paleis, prinses Juliana en prins Bernhard, zei hij in een welkomstwoord: 'Niet koud-historisch, doch warm metterdaad onderhouden de bewoners van het Paleis Soestdijk hechte banden met deze gemeente'.

Steendelaar vertelt hoe de Oranjes Emma, Wilhelmina, Juliana en Beatrix veelvuldig in

Soest kwamen en hoe Soesterberg het huisvliegveld van de Oranjes werd, vooral nadat prins Bernhard daar vaak vertrok of aankwam.

Paleis te bezichtigen

Ooit waren paleis en tuin van Soestdijk op sommige tijden voor het publiek toegankelijk. Aan het einde van de jaren twintig en het begin van de jaren dertig mocht men komen kijken als de koninklijke bewoners er niet waren.

Het boek laat een foto zien van het vroegere Hotel Trier, op de hoek van de Praamgracht. Ouderen uit Soest en Baarn zullen zich dat gerenommeerde hotel goed herinneren, waar, bij de geboorte van de prinsessen Beatrix en Irene, journalisten uit de hele wereld zich om de telefoons verdrongen om het nieuws door te bellen. Het is al weer vierendertig jaar geleden dat Trier is verdwenen. In 1964, toen het al een bouwval was, werd het gesloopt, om plaats te maken voor een appartementencomplex, de Oranjeparkflat.

Een foto van Trier toont de paardentram van Soest naar Baarn, die van 1895 tot 1924 heeft gereden. Koningin Emma, toen nog regentes, had in 1891 toestemming ver-

Dit bord was in 1939, bij de geboorte van prinses Irene, door de gemeente Baarn op de grens met Soest geplaatst, wat in Soest als provocerend was ervaren. Toen het bord door een vrachtauto was aangereden, werd het door Baarn weggehaald. Het wordt hier voorbij het hek van paleis Soestdijk gereden.

leend om de tram over het domein Soestdijk te laten rijden. De exploitant, F.J. Raaijmakers, vroeg en verkreeg materiële steun van koningin Emma voor zijn onderneming. Voor een bedrag van f.4000 nam zij deel in het oprichtingskapitaal.

Het paleis Soestdijk ligt op het grondgebied van de gemeente Baarn, en dat feit veroorzaakte soms spanningen met Soest. Steendelaar geeft een van de hoofdstukken van zijn boek de titel 'Altijd wel een beetje heibel tussen Soest en Baarn'. Hij vertelt hoe de Baarnse burgemeester jhr. mr. G.C.J. van Reenen in 1937 aan de gemeente Soest verzocht de naam van het NS-station Soestdijk te veranderen, omdat die naam te veel deed denken aan paleis Soestdijk, dat, zo schreef hij, tenslotte in Baarn lag. Soest wilde er niet van weten, en de naam van het station werd zelfs demonstratief opnieuw geschilderd.

Een ander voorbeeld van historische wrevel tussen beide plaatsen. Toen in 1939 prinses Irene werd geboren, plaatste Baarn op de grens met de gemeente Soest een bord met het opschrift 'In Baarn is een prinsesje geboren'. Het bord, dat door Soest als provocerend werd ervaren, werd al spoedig door een vrachtauto omver gereden. Dat gebeurde wellicht niet per ongeluk. Baarn liet het bord wijselijk niet opnieuw plaatsen. In het boek staat een foto van het bord, dat langs het hek van het paleis wordt weggereden.

Die plaagstootjes zijn wel van een tijd geleden. Zo zijn we niet meer.

Het boek over de Oranjes en Soest is ook voor Baarnse mensen interessante lectuur.

Hans Bronkhorst

AANWINSTEN OUDHEIDKAMER

Leesmolen voor gehakt
Schilderij van vaas met bloemen
Liedjesboek en CD, met ouderwetse kinderwijsjes
Vlag van de winkeliersvereniging
Kantklokussen met toebehoren
Telegram Installatie Burg. Miedema
Bierviltje 't Huis Kastelein Julianalaan 8
Bierglas met opdruk
Strijkijzer
Damesonderbroek
Stukje kunstgrasmat/ fa. Nijhof
Dia's van Thijmen de Ruig
Petroleumstel
Diverse medailles
Diverse foto's
Timmerkisten (2) met gereedschap
Sierdoekje t.g.v. geboorte Prinses Christina
Theedoek
Wasbord

Ovale beddenkruik
Drie miniaturen geschilderd door H.R. v.d. Flier
Documenten betreffende H.R. van der Flier
Kleding uit grootmoeders tijd

Aanwinsten bibliotheek

Hella Haasse, Zelfportret als legkaart.
Boekje over Villa Parkwijk.
J.A. Brongers, Historische encyclopedie van Amersfoort.
J.A. Brongers e.a. (red.), Amersfoortse opstellen.
A.A. van Baal - de Vries e.a. (red.), Utrechtse biografieën 'De Vechtstreek.'
W. van den Broeke e.a. (red.) Utrechtse biografieën deel 4.
Een uitgave van de provincie Utrecht genaamd Literair landschap.
T. Pluim, Kern der Aardrijkskunde van Nederland.

RECTIFICATIE 'BAERNE' SEPT. '98 NR. 3

blz.2 'Oranjegevoel in 1898', Wilhelmina werd niet gekroond, maar ingehuldigd.
blz.17 De boerderij van Haarman stond naast 'Eemwijk' aan de Kerkstraat.
blz.17 Bij de foto. Op de achtergrond rechts ziet u nog net het St.Nicolaasgebouw, het vroegere gemeentehuis. Nu staat er de openbare bibliotheek.
blz.18 Spoorlaan moet zijn Spoorweglaan.
blz.18 Jan Schoff had een stalhouderij aan de Eemnesserweg.

VAN HET BESTUUR

In 'Baerne', 22e jrg. nr. 2, heeft het verslag van de algemene ledenvergadering gestaan.

Het onderwerp, beperking van de zittingsperiode, kwam daarbij aan de orde.

De mogelijkheid om dit voorstel te realiseren zou door een commissie, bestaande uit de heren A. Luikinga, G. Beuken, W. Verhoef en mevr. Biemans, nader worden onderzocht. De eerste bijeenkomst was op 9 november.

Om met de woorden van de voorzitter te spreken, regelmatig 'verversing' binnen het bestuur zorgt voor meer creativiteit, andere ideeën. Uw reactie als lid van de Historische Kring is van invloed op de besluitvorming in maart 1999. U kunt vrijblijvend om informatie bij bestuursleden vragen

T. Biemans

NIEUWJAARSRECEPTIE

Het bestuur van de Historische Kring Baerne nodigt hierbij alle leden uit voor het bijwonen van onze NIEUWJAARSRECEPTIE op zaterdag 2 januari 1999 tussen 15.00 en 17.00 uur.

Deze bijeenkomst zal gehouden worden in de verenigingsruimte van de Historische Kring, ingang Burg. Penstraat tussen nr. 2 en 4.

Als bestuur hopen we dat de opkomst nog groter zal zijn dan in voorgaande jaren! Vooral voor die leden die tot nu toe nog enigszins 'anoniem' lid waren, is deze bijeenkomst een goede gelegenheid om eens kennis te maken met de overige leden van onze boeiende vereniging.

Eén van de sponsors van ons Jubileumboek-in-woording, de heer O.P. Hofkes, zond ons, met een geschiedenis van de apotheek Julius, die wij verkort onder de foto weer-geven, de enige bekende foto van zijn apotheek.

Een kijkje in de Laanstraat zo omstreeks de dertiger jaren.

We zien weggedoken achter het zonnescherm van slagerij Blom, Apotheek Julius, alleen herkenbaar aan het uithangbord waarop staat 'Apotheek M.E. Julius' en links ervan nog een bord waarop:

...theek scheikundig onderzoek. De apotheek werd begonnen op 1 april 1886 door C.J. Schuld. Hij ging in 1894 samenwerken met J.P. Land, apotheker uit Amsterdam. Hij overleed in 1906. In de apotheek herinneren enkele overgebleven pillen- en zalfdoosjes alsmede een drietal medicijnflessen met fraaie gekrulde etiketten aan die eerste tijd. In 1908 nam mej. M.E. Julius, als eerste vrouwelijke apotheker in de provincie Utrecht, de apotheek over. Zij was de naamgeefster van de apotheek die zij 38 jaar leidde.

Zij stond bekend als zeer vriendelijk, behulpzaam en terzake kundig.

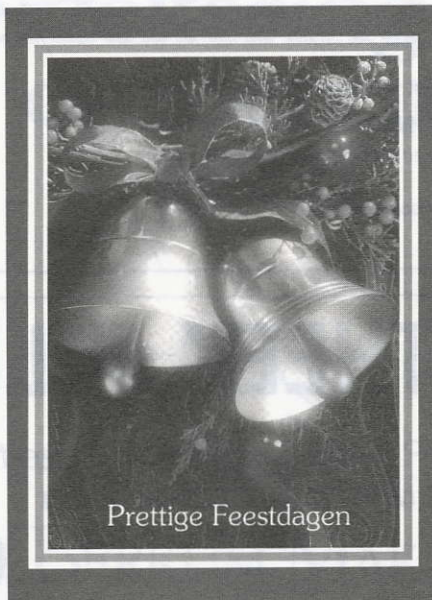
Zij was altijd aanwezig, ze woonde in de apotheek. Men zag haar daar vaak samen met haar hondje. In 1946 nam mej. F. Ruth de leiding over. Echter niet voor lang, want in 1953 overleed zij, waarna zij werd opgevolgd door mej. J.G. Tresling. Mej. Tresling deed in 1970 de apotheek over aan het huidige apothekersechtpaar de heer en mevrouw Hofkes-Dazert.

*B. Stomp, naar gegevens van de heer O.P. Hofkes
(Foto: C. v.d. Steeg)*

PROGRAMMA 1999

- dinsdag 19 januari: dia's van Oud en Nieuw Baarn door de heren C. v.d. Steeg en T.G.H. Reitsma (nieuwe serie)
- dinsdag 2 februari: dia's van Oud en Nieuw Baarn door de heren C. v.d. Steeg en T.G.H. Reitsma (nieuwe serie)
- maandag 15 februari: dia's van Oud en Nieuw Baarn door de heren C. v.d. Steeg en T.G.H. Reitsma (nieuwe serie)
- donderdag 25 maart: lezing over archeologie door de heer J.A. Bakker
- dinsdag 30 maart: Algemene ledenvergadering

Alle lezingen vinden plaats in Cultureel Centrum De Speeldoos, Rembrandtlaan 35 te Baarn. Aanvang 20.00 uur. De Dialezing op 2 februari aanvang 14.00 uur.

Het bestuur en de redactie wensen leden en relaties

**PRETTIGE FEESTDAGEN
EN EEN VOORSPOEDIG 1999**

DICK PRINS ASSURANTIE- EN HYPOTHEEK ADVIES B.V.

BELASTINGVRIJ SPAREN

HYPOTHEKEN

Maatwerk tegen concurrerende rentepercentages

ASSURANTIE

Zeer goede voorwaarden tegen scherpe tarieven

PENSIOENEN

Belangrijk in verband met terugtrekkende overheid

JONGEREN TOEKOMST PLAN

Speciaal voor jongeren die een onbezorgde toekomst willen

Ons advies is gratis overdag en ook 's avonds

Tel. (035) 541 13 59

Fax (035) 541 00 63

Nachtegaalhof 10

3741 WZ Baarn

APOTHEEK JULIUS

Apothekers: *O.P. Hofkes, E. Hofkes-Dazert
en M.A. Smulders-de Jong*

**LAANSTRAAT 26
3743 BG BAARN
TELEFOON (035) 541 24 32**

**Uw adviseur
bij verkoop,
aankoop, taxatie,
financiering en
verzekering van
onroerend
goed**

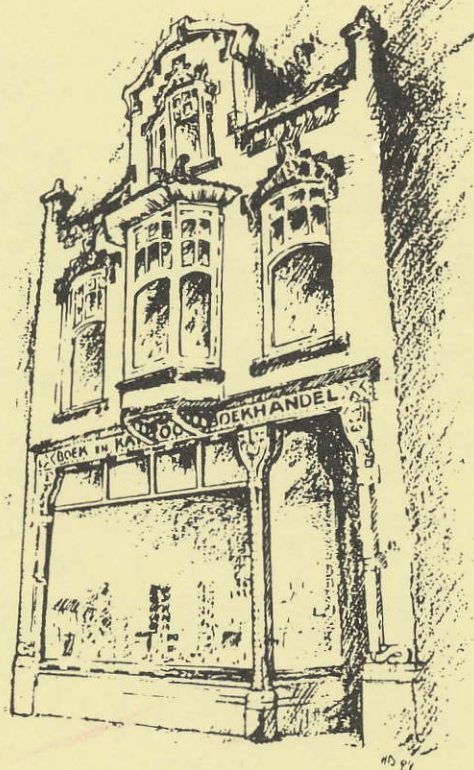

VAN BERKUM MAKELAARS

MAKELAARS IN EN TAXATEURS VAN ONROERENDE GOEDEREN

Nieuw Baarnstraat 93, postbus 135, 3740 AC Baarn.

Telefoon 541 84 45* Lid NVM

Sinds 1886

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 541 20 32

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken

Hist. kring "Baarn"
s.o.v. archief.
werkgroep landhuis-
kamer